

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők ::

Ima.

Tartotta **Dr. Baltazár Dezső** püspök Sütő Kálmán
esperes felett.

Életnek kútfeje, halálnak ura, nagy Isten, jó
Atyánk!

Koporsó hív újra tehozzád, a halál csontkezei
vetnek bennünket a porba Te előtted. Köny és só-
hajtás prédikálnak újra a te hatalmad felől. Ujra
könyhullatással tétetsz bizonyosságot afelől, hogy Te
vagy, élsz, uralkodol összemérhetetlen magasságban
a mi próbálkozó és vergődő erőnk felett. Fű sarjadása,
virág fakadása, a szín, az élet, derű és szerencse,
a győzelmekkel lobogózt lélek, a vígasságokkal
tele szív, mint méz s virágpör a szorgoskodó méhet,
úgy vonnak bennünket a porba alá. A köny tisztára
mossa lelkünk szárnyait, a sóhajtás lesöpri róla a
világ porát, a lélek salakját kiváltja a szenvedés
tüze, hogy elszakadva és megtisztítva a világtól,
Téged lásson nagy Isten egyedül.

De nemcsak látunk, hanem szeretünk is mi
téged. Szeretünk a kikeletért, mely új teremtésre
erő, szeretünk az enyészetért, mely új életnek kapuja,
szeretünk az örömekért, mert hálaadásra indítanak,
s a szenvedésekért, mert tisztulásunkra valók; sze-
retünk téged a sikerekért, mert nagy neved dicső-
ségére áldozzuk oda és a csalódásokért, mert előtted
megalázkodásra indítanak; szeretünk a csendért,
melyben halljuk tanácsadó szavad és a háborúsá-
gokért, melybe benyújtod kivezrlő kezed; szere-
tünk azokért, akiket boldogságunkra adtál és azokért,
akiket elvettél nagyobb boldogságot aratni maguk-
nak. Szeretünk az életért, melyben megismerhe-
tünk és a halálért, amely által tehozzád jobb
életre jutunk Szeretünk mindenkért, mert akik
Téged szeretnek., azoknak mindenek egyaránt
javukra vannak.

Egyaránt javára tettél mindent annak is, akinek
koporsója körül most gyásztisztességet teszünk.
Javára tetted az ifjúságot, melyben megtanulta

becsületesen viselni az igát. Javára tetted a hitvesi
szerelemet, melynek napja hűség kékjében tündökölt.
Javára tetted az apostolnak ama tövisét, melytől
Őtet se kímélte az élet. Javára tetted a családi bol-
dagságot, a sikerek pálmáját, babérját, a közéleti
diadalt, melyekkel sohase hivalkodott. Javára tetted
az öregséget, melynek ezüstjén a köztisztelet sugarai
fénylettek. Javára tetted élte végének kínlódó nap-
jait, az álmatlan éjeket, a vívódást, a tusakodást,
a halált, melyekből híven, tisztán, győztesen, diadal-
masan hoztad ki lelkét.

Nagy Isten! Engedd, hogy mi gyarló halandók
is megkoronázzuk az ő fénylő, sugárzó homlokát.
Engedj visszatekinteni a bezárult életre, amelyből
mindnyájunk felé int a szerető jóságnak, a tiszta szép
derűnek egy-egy bizonyossága. Engedd összefoglalni
életének kezdetét, végét és ami fény a boldogságból
és ami árny a szenvedésből e két határ közé esik,
mindenből, ami e szelid halottra tartozik, a Te szent
fiadnak, a Jézus Krisztusnak törvényét olvassuk
ki, melynek betöltése szerez kedvességet, tisztességet,
dicsőséget Te előtted egyedül. Légy érte áldva szent-
séges Isten, hogy ezt a törvényt be engedted neki
tölteni; légy áldva, hogy az ő bölcsességében és tiszta-
ságában, szelidségében és munkásságában, türesében
és hűségében, jóságában és szeretetében a Te kegyel-
mednek minden gazdagságát, megbizonyítottad. Légy
érte áldva nagy Isten, hogy e koporsó után itt e föld-
ön fényes nyom marad, melyből megszentelt példa
int buzdítva felénk. A példa int felénk, mi pedig bú-
csúzva, fátyolos szemekkel intünk a távozó után.

Jelentsd meg neki Mindenható Isten a gyászt,
a mélységeset, amellyel nagyságát felmagasítjuk.
Jelensd meg neki a könnyeket, amelyekkel érdemei
koronáját kidrágakövezzük és az ápoló kegyeletet,
amellyel emlékezet szelid virágait ültetünk léptei
nyomába. Jelentsd meg neki azt a betölthetetlen
üres helyet, amelyet záporos könnyekkel öntözünk,
gyással beborítunk, emlékezettel teleírunk és az
elismerés diadaloszlopával jelezünk mi itt mindnyájan

szűkebb, nagyobb s legtágabb családja az özvegy, a bánatos, a mindenét vesztett; a fogadott, mégis édes gyermeke; szerető, hálás unoka, rokonok, barátok; pásztorától búcsúzó nyáj, hű polgárát temető város, esperesét sirató egyházmegye s egyik legálhatatosabb oszlopát vesztett egyházkerület és egyetemes egyház.

Azt az éneket pedig, amelyet a bárány vérével tisztítottak seregében a távozó ajka zeng feléd, vedd kedvesen nagy Isten az ő mélységesen hívó lelkéért, az ő melegen szerető szívéért, de mindennekfelett azért, aki földi vezére volt, most égi megváltója, a Jézus Krisztusért. Ámen.

Kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkészi álláshoz?

Sokáig tusakodtam magamban, hogy vajjon megírjam-e e cikket, avagy lelkem mélyébe temessem az aggodalmakat, a kínzó töprengéseket, amelyek egész valómat elfogják református egyházunk szomorú szellemi állapota felett. A cím, amelyet elmékedésem fölé illesztettem, könnyen a megbotrányozás viharát zúdíthatja felém annyival is inkább, mivel nem tartozom többé ahoz a lelkészkarhoz, amelynek képzettségét kérdés tárgyává merem tenni. De talán épen arról a neutralis területről, amelyen állok, tárgyilagosabb lehet a bírálat, érdeknélküli a felszólalás, amelyben nem a kicsinylés, nem a múlt keserű emléke, hanem egyedül egyházam iránt való rajongó szeretet vezérel.

Kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkészi álláshoz? Úgy, ahogy ma a mi magyar református egyházunkban a helyzet áll, a jelenlegi, a stréberségnek bőséges tápanyagot nyújtó választási törvény mellett határozottan azt állítom, hogy: nem. Nem foglalkozom ezúttal a választási törvényvel, amelynek szigorú bírálatát két évvel ezelőtt egy cikksorozatban részletes fejtegetés tárgyává tettem, csak azt akarom kimutatni a napirenden levő jelenségekből, csaknem minden lelkészválasztásnál megújuló szomorú tünetekből, hogy ma már a lelkészi pályán, ellentétben a többi pályákkal, a képzettségnek semmi hasznát sem lehet venni; elég: jó hang, jó megjelenés, rokoni összeköttetés. Szóval kezdünk lesülyedni a baptista prédikátorok színvonalára. Meri-e valaki tagadni, hogy az utolsó évtized alatt kikerült papi nemzedék szellemi képzettsége (tisztelet

a kivételeknek!) száz perccel alól marad az előbbi évtizedek alatt kikerült lelkészek képzettségének. Hát itt az ok? Az ifjakban magokban? Alig hihető. A theologia akadémiai kellő oktatás hiányában? Semmi esetre sem. A mi magyarországi teológiai akadémiánk kiváló erővel, hírneves professzorokkal vannak ellátva, akik tudásuk minden eszközével igyekeznek hallgatóik több oldalú kiképzésére. És a siker? Püspök urunk jelentése szerint: „A lelkészi vizsgák eredményének szürke tónusa, a belső hivatás nihilizmusa”. Szomorú, nagyon szomorú jelenség, amelyet e lapok hasábjain egy kiváló lelkész is mély tartalmú meditációra készítetett.

Hol az ok? újra, meg újra azt kérdezzük. Én úgy érzem, hogy az mai választási rendszerből, a legtöbb lelkészválasztás körül előálló szégyenletes jelenetekből folyó gáz, mérges számum keletkezik s behatol a theologia akadémia tantermeibe, hogy megbénítsa a igyekezetet, leforrázza a tudás szárnyait, kiölje a lelkes ambíciót, csirájában megfojtsa a képzettségre való nemes törekvést. Ugyan mi adna impulsust a komolyabb tanulásra annak a hittanhallgatónak, aki éber figyelemmel kísér minden választást s látja, hogy száz eset közül kettőben, vagy háromban nyer jutalmat az igazi érdem?

Mint a neveléstan tanára, gyakran magyarázom tanítványaimnak azon didaktikai elvet: közelebbiről távolabbira! Nézzük a debreceni legközelebb lefolyt lelkészi választást. Neveket nem említek. Nomina sunt odiosa. Országosan emlegetett neveket, irodalmi sikereket felmutató egyéneket kerestünk a pályázati listában. Hasztalan. Igaza van egyik általam nagyra becsült debreceni lelkésznek, aki így szólt a napokban hozzám: Mily szép volna, ha valamelyik irodalmi ember kerülne be Debrecenbe! Pium desiderium! Igyekezett-e komolyan megválasztani a debreceni egyház egy Szabolcskát, egy Csánkit, egy Gergely Antalt? Debrecen egyetemi város lesz s e körülmény még jobban igényel neves embereket a debreceni lelkészi katedrákon.

Mit szóljak a vidéki versengésekről? A karácsonyi vakációt a Sebeskörös völgyében töltve, kezembe került egyik nagyváradi lap, amelyben a következő cikk vonta magára a figyelmemet: „Tap-sok a temetőben”. Elmondja a cikk, hogy a *...i lelkész lemondásával megüresedett állásra két komoly aspiráns van s mind a kettő fungált karácsonykor egy temetésen. Mindkettőt beszédjének elmon-

MANDEL LIPÓT cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

dása után saját hívei megtapsolták s ebben a jelzett cikk szerint senki sem talált megbotránkoztatót. A jelenlevők a korteskedés lázas tüzeiben talán nem találtak megbotránkoztatót, de mi e jeleneten, — ha ugyan tényleg megtörtént, — mélyen megbotránkozunk s abban, mint tükörben, megilletődve szemléljük a mai rendszer minden bűnét.

A múlt nagy szünidő egyrészt már, mint Debrecenbe megválasztott tanár Bihardiószegtől, ahol a lelkészválasztási küzdelem folyt, távol töltöttem. Kurátorommal, egy igen intelligens polgár-emberrel egy párszor levelet váltottam. Óhajtottam volna, hogy Bihardiószeg képzett, olvasott lelkészt nyerjen. Ideiktatom a kurátornak ebben az ügyben hozzám írt jellemző sorait: „Nagyon jól tudja a Nagytiszteletű úr, hogy nálunk még az egyháztanácsstagok között is csak kevés ember van, aki a tudományt megtudja bírálni és azt értékelni, hát még kint a nép között, semmi értéke nincs; tehát itt nálunk, szellemi munkával küzdeni nem érdemes“. De nemcsak a nép egyszerű embere beszél így, hanem egyik lelkésztársam is, aki pedig az egyházmegyében előkelő állást vívott ki magának, azon kérdésemre, hogy egyházából való eltávozása után kit ajánl utódjának, azt felelte, hogy ő híveinek meghagyja, miszerint holmi tudományos embert aválasszanak lelkészül! Amikor általánosan tudva lett volt lelkészi állásom megüresedése, felkért egy törekvő ifjú lelképásztor, aki úgy e lapban, mint a Lelkészegyesületben írt magvas, mély tartalmú cikkeivel méltó feltűnést kelt, — felkért, hogy eszközöljem ki a meghallgatását. Eldugott tehetségének meg nem felelő környezetben él. Már huszonötödik pályázott s még annyit sem ért el, hogy legalább egyszer meghallgassák. Igazán mély részvétet keltett bennem e képzett lelkésznek a szomorú sorsa. Nem, nem komoly, képzett embereknek való pálya ma már a magyar református lelkészi állás. Ide elég útravalóul a nehezen, néha többszöri bukás után megszerzett papi diploma. Minek a tudás, a képzettség? Hiszen ezek még gyakran akadályul szolgálnak az előhaladásnak. Tudok erre is példát. Egy jó javadalmú egyházközségbe pályázott egy ismert nevű egyházi író-lelkész; élelmesebb ifjú versenytársával szemben nem sikerült a megválasztása, mert az ellentábor fennhirdette: nem érdemes megválasztani, mert a sok tudománytól meg van hibbanva az esze.

Talán nem is kellett volna közzétennem ezeket

az intimitásokat. Sokan azt fogják mondani: kár a saját szennyünket szellőztetni. Nem úgy van. Elvégre egyszer minden szennyest kihoznak a ládából, hogy kimossák. Nekünk is szükségünk van a mosásra, a mai rendszer eltörlésére, egyházunk odavezetésére, hogy megbecsüljük az érdemet, a tudást. De merünk-e mi őszintén szólni?

Max Nordau, a cionismusnak kiváló előharcosa, 1897-ben ily című munkát adott ki: „Konventionelle Lügen“. Ebben megdöbbentően bebizonyítja, hogy a mai egész társadalom a hazugságon épül fel. Hát nem a hazugság, nem a jezsuitismus-e az, hogy nem merjük nyíltan megmondani nagy egyházainknak, miszerint égbekiáltó bünt követnek el a református egyház s annak hagyományaival szemben, amidőn egy-egy neves ember helyébe névtelen embert ültetnek, amidőn a közismert előd utódjává teszik a káplánt, akit az ismeretlenség homályából csak az a körülmény emelt ki egy pillanatra, hogy egy nagy egyház lelkésze lett. Igaz, mindehez joga van a nagy egyházaknak, de ne felejtjük el, hogy nem minden joggal élni ildomosság.

Megdönthetetlen tény, hogy a tudásnak, a képzettségnek imponáló ereje van nemcsak saját feleketünk hívei, hanem sokkal inkább a más vallásúak előtt. A lelkész egyénisége reá nyomja az egyházra a bélyeget. Nem az egyház ad tekintélyt az egyénnek, hanem legtöbbször az egyén az egyháznak. Gyakran panaszkodunk tanítóink elhidegüléséről az egyházzal szemben. Sok helyen ez az elhidegülés első sorban a tekintélytelen, képzetlen lelkész ellen irányul, aki talán hiányos ismeretei mellett is nem épen szép után érte el az érdemtelen posíciót s a belső tartalom hiányát külső arroganciával igyekszik a közönségnél élesebb szemmel látó tanítók előtt eltakarni. Nekünk főképen önképzésre kellene tanítani az ifjabb lelkészi nemzedéket. Lelket, irányt adni nekik, megértetni velök, hogy aspirációnk vágya csak képességeiknek megfelelő állás legyen. Érdemek szerzése legyen az első feladatuk, ne pedig tülekedés — érdem nélkül. Ha egyszerű kereskedőktől és iparosoktól megköveteljük a tisztességes versenyt, mennyivel inkább a lelkészek-től. Én nem megyek olyan üzletbe, ahol nincsen igényeimnek megfelelő portéka. A nagy egyházak ma már nem az igényeket nézik, hanem csak a portékát, mellyel üres boltjukat megtölthetik. A szerények, tanulói pályájokon szorgalmasan igyekvők

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi
könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

pedig elhagyatva, meg sem ismerve élik le éltöket. Sőt az utóbbi időben nem is igen pályáznak. Az önértetések inkább akarnak fekete kenyeren tovább rágódni, mint minősíthetetlen heccék után fehér kenyérhez jutni.

De nem beszélek többet. Ma már mindenki tisztába van azzal, hogy itt az 1917. évben összeülő zsinatnak ugyancsak radikális eszközhöz kell nyúlni, sok kinövést lenyesegetni, a dudvát, a gyomot kiirtani. Csak attól tartok, hogy egy évtized hibáit nehezen, vagy épen semmiképen sem lehet jóvátenni. Ha a mai öregedő lelkészi nemzedék kidől, utána aligha következik bölcseséggel, tudással, képességgel vezetni tudó nemzedék, amire oly égető szükség volna nemcsak egyházakban, hanem az egyházmegyén, az egyházkerületen egyaránt.

Dr. Veress István.

* * *

Ez a cikk rendkívül mélyen szánt, őszintén feltárja a sebeket és erősen aktuális témát érint. Ezek fényoldalai. Hiánya, hogy a tudást egynek veszi a lelkészi pályára rátermettséggel, hogy általánosít, hogy a legfrissebb események hatása alól nem akar kellőleg elvonatkozni. Akárhogy, mindenképen megszívlelésre méltó és tartalmas gondolatokat ébresztő. Felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

Boldogfalva—Buj.

1. Számadás az egyház ügyeinek vezetéséről a buji református egyházban az 1913. év folyamán.

A gyülekezet tagjainak — a presbiterium.

„Az egyház szolgálatait, kik ti köztetek vagynak, kérem én, az ő presbitertársuk és a Krisztus szenvedésének tanúja és a megjelendő dicsőségnek is részese, — legeltessétek az Úr seregét, mely a ti gondviselések alatt van, felügyelvén arra, nem kénytelen-ségből, hanem önként, nem rút nyereség végett, hanem szíves hajlamból, sem nem úgy, hogy uralkodjatok az Ur örökségén, hanem úgy, mint kik az Isten seregének tükörei legyetek. És mikor majd a főpásztor megjelenik, elveszitek a dicsőség halhatatlan koronáját.”

Ezeket írja Péter apostol első levelének 5-ik részében a gyülekezetek presbitereihez. Ez az utasítás szól ma is minden gyülekezet presbiteriumához és ahol erre hallgatnak a presbiterek is, a gyülekezet tagjai is, bizonyára jó hasznát veszik minden kívánatos jó dolgaikban.

Bárcsak a mi gyülekezetünkben szívesen vennék az apostol utasítását és hallgatnának a jó tanácsra!

A presbiterium számot ad egy évi sáfárkodásáról, ami reá bízott törvény szerint és lelkiismeret szerint. Az egyház minden vagyona arra való, hogy az egyháztagok javára legyen testének-lelkének egyaránt. Legyen összetartója a gyülekezetnek s érezzék mind, kicsitől fogva nagyig, hogy az egyház által javakban részesülnek és előhaladásuk tengelye az egyházi élet. Mert az emberi társaság semmiféle intézménye sem lehet olyan áldásos az ember életére, mint az igaz krisztusi egyház, ahol megtartják azt az utasítást, amit Péter apostol mond a presbitereknek és híveknek. Ahol a presbiterek hűséggel szolgálnak és az ő életük is tükör a gyülekezetben és a tagok is szeretettel forgolódnak, mint szép énekünk mondja:

„Az alsó rend a felsőt hallgatja,
Az erős az erőtlent ápolgatja.”

Csak így lehet istenáldás a gyülekezetben.

Számadásunk első része a vagyoni ügyekre vonatkozik:

Az egyház vagyona, az épületek, a földbirtok és tőkepenz. Hogy az épületek milyen karban vannak: azt monden tag láthatja. Hála Istennek, minden szükséges épületünk van, am apróbb javítások, tisztogatások szükségesek: évenként megselekezzük. Ez évben tervbe van véve a torony falának rendbehozatala is. Gondot fordítunk az iskolák tisztántartására is, a padlóját évenként többször beolajozzuk, hogy ne legyen olyan por. Mert az iskola pora a tudót gyilkolja, pedig a jó tudó nagy szüksége van az embernek. De a szüléket is nagyon kérjük itt is, hogy ne engedjék gyermekeiket piszkos ruhába, sáros lábbelivel az iskolába. Szoktatni kell a gyermekeket otthon is a tisztasághoz. A piszok legnagyobb ártalma testnek, léleknek egyaránt. És a piszokból sok betegség származik, sok költség, sok veszedelem. Nálunk is sokan nyavalyognak és elpusztulnak tüdővészben. Ha a kellő tisztaságra ügyelnénk, felényi baj se volna.

Az egyház jövedelmező földbirtoka a következő eredményt adta.

A szántó- és kaszálóföldeket 104 bérebevevő egyháztag használta, összesen 10,567 K 80 f. értékben.

Legelőre hajtott marhát és sertést 145 tulajdonos 3766 K értékben.

Dinnyeföldet 166-an vettek ki 326 K értékben. S ezek szerint az egyház összes ingatlanának jövedelme így volt:

1. Szántó és kaszálóért	10567 K 80 f.
Ehez jön előző évi hátrány . . .	2935 „ 10 f.
Legelőért	3766 „ — f.
Ehez jön előző évi hátrány . . .	965 „ 70 f.
Dinnyeföldért	326 „ — f.

Összesen 18560 K 60 f.

Azonban hátrányban maradt . . . 4169 K — f.

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

S így az 1913. évben az összes ingatlanok után befolyt	14391 K 60 f.
Még ebből is le kell számítani vízkárokért leengedést	400 K 30 f.
S így tiszta bevétel lesz : 13991 K 30 f.	
Kamatokból befolyt	773 „ 27 f.
Együtt : 14764 K 57 f.	

Volt még több bevétele is az egyháznak különféle címeiken, úgy, hogy az év folyamán befolyt 24519 kor. 12 fillér, de felhasználni csak a földek jövedelmét lehet és ezt következő célokra fordította az egyház :

Mindenféle adókra	1565 K 89 f.
Tanítói fizetésbe	1360 „ — f.
Földkölcsonök kamatába	3797 „ 71 f.
Adósságtörlesztésbe	5706 „ 77 f.
Csordásbér és apró állatok tartása .	1226 „ 34 f.
Szegényeink segélyezésére	443 „ 61 f.
Szegény gyermekeknek ruha, könyv	141 „ 56 f.
A Kis Ujságra	182 „ — f.
Épületek javítása, tisztogatása . . .	270 „ 39 f.

Ezek összesen 14694 K 27 f.

A presbiterium tagjai ügyeltek arra, hogy az egyház birtokai kellő javításban részesüljenek, a legelőt, kaszálót rétboronával tavasszal megboronálták, a legelőt tövistől, dudvától tisztogatták, mert bizony mindennek gondját kell viselni, hogy hasznot adjon. Az apaállatok az állami vizsgálatok alkalmával mindig dícséretben részesültek.

Ezek a vagyonok az egyház minden tagjának javára valók, azért szükséges, hogy az egyház tagjai is gondban tartsák, a földbért, a legelőbért s bármilyen kötelezettséget lelkiismeretesen teljesítsék, mert a presbiterium is úgy tarthatja rendben, ha a tagok is hűségesek. Mert ez a vagyon fenntartója templomnak, iskolának, jótékonyaságoknak s minél jobban jövedelmeznek a vagyonok, annál több hasznát veszik a gyülekezet tagjai. Gondoljanak arra is, hogy saját vagyonukat rossz gyermekek elpredálhatják s az utódok semmi nélkül maradhatnak, de ez az egyházi vagyon megmarad és kenyeret ad még az elszegényedett utódoknak is.

2. Lelki dolgokra nézve a templom és iskola a munkatér. A templom és iskola munkája is folyvást szeme előtt van minden egyháztagnak. A mezőn a szántóföldet munkáljuk, úgy terem a szántóföld ; a templomban, iskolában a magunk szívét, értelmét szántogatjuk, javítgatjuk, úgy terem a szívünk, az eszünk is jóérzést, tisztességet, okosságot, jócselekedeteket. A föld terem kenyeret, aranyat, mindenféle kincset, de ezeknek is az a céljuk, hogy általuk az ember okosodjék, javuljon folytonosan.

Templomunkban hangzott folyton az Isten élő örökigéje, mert az az igazság földön és égen ; iskoláinkban hintgettük a tudományok magvait a kicsinyeknek. A vasárnapi iskolások gyakorolták tovább magukat az írás, olvasás, számolásban mindenkor

bibliával, magyarázással, énekléssel kezdődően a tanítás. A felnőtt leányok tanultak hetenként két délután varrást, kézimunkát, háztartási dolgokat, emellett olvastak bibliát, egyéb olvasmányokat, énekeket, dalokat, s a vezető tanítóné asszony házában gyakorolták is magukat mindenféle házi dolgokban, mert minden háznak napvilága az asszony. Ha az asszony szíve, lelke jól világít, jól melegít, — érti a maga dolgát, akkor jó abban a házban élni a családnak, de ha az asszony csak öltözködni tud, jaj annak a háznak.

A téli időszakban tartottunk esteli előadásokat külön a felnőtt férfiaknak és külön az asszonyoknak, mindeniket a maga dolgában oktattván, tanítván. Ezenkívül közös előadások is voltak vetített képekkel.

Örömmel hozzuk tudomásra azt is, hogy gyülekezetünk tagjai 75-en járatták a *Téli Ujságot*, *Árvaházi Naptárt*, *Magyar Naptárt* 45 példányban és a nagyobb iskolás gyermekek közül 16-an hordatták a Hódmezővásárhelyen szerkesztett „*Gyermekek világa*” című érdekes kis képes gyermeklapot és a madárvédelem érdekében szerkesztett *Gyermeknap-tárt* is. Az iskolai könyvtár olvasmányai is kézzel-kézre járnak folyvást. Mindezekben Fejes Sámuel tanítónk buzdítása és vezetése a mozgató erő.

Mindenképen gyűjtöttük az értelem világát, hogy aki látni akar, ne maradjon a sötétben.

3. A jótékonyaság terén végzett kiadásokról már fentebb elszámoltunk. Itt jónak látjuk feltüntetni, hogy mi célokra történt ez a kiadás ?

Hát vannak köztünk szegények, kik lakóhelyet se találnak a földön. Ezekért az egyház fizeti a házbért. Vannak, kik dologtehetetlen öreg szegények, ezeknek havi segélyt adunk. Vannak, kik nemcsak éheznek, de fáznak is, ezeknek tüzelőfát adunk. Mert igaz, hogy nem minden szegény az Isten szegénye, de vannak Isten szegényei is. És mindig a gazdagok kötelessége Isten szegényeiről gondoskodni, mert nincs nagyobb gonoszság e földön, mintha a Lázárokat a gazdagok kapujában még az ebek is megszánják, de a gazdag nem szánja meg.

Egyházunk addig is, míg alkalmas szeretetházat épített, úgy gondoskodik szegényeiről, ahogy legjobban tud. Mert az a legjobb egyház, amelyik legtöbb jót gyakorol.

*

Két nevezetes látogatás is volt egyházunkban, amelyről érdemes megemlékezni.

Az egyik volt a híres sárospataki református főiskola lelkész növendékeinek látogatása, Nagy Béla tanárnak vezetése mellett egy nyári vasárnapon. Eljöttek, hogy lássanak egy falusi gyülekezetet, miket végez ? hogy végez ? hogy mutogalja a Krisztus lelkének fényét ? A mi kedves látogatóink meg voltak elégedve a látottakkal, a tanultakkal, azt le is írták az újságban és ez a látogatás egyházunk tisztessége volt.

KONCZ

FEST :- TISZTIT

mindennemű ruhát kifogástalanul. Gallérok és kézelők mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. Telefon 701.

Debrecen, Arany János-u. 10. sz.

Fiók üzletok : Batthyány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

A másik látogatás volt, midőn egyházmegyénk papsága itt tartotta gyűlését a mi templomunkban, hogy ők is meglássák a mi dolgainkat. Ez is egy igen szép nap volt a mi gyülekezetünkben és tisztességére szolgált mindnyájunknak.

Bizony van mibennünk elég hiány, elég sötétség! Még nagyon messze vagyunk Isten országától. De lassan-lassan előre megyünk. Akik megértik Isten törvényét és aszerint járnak, azok megmaradnak; akik a maguk látása után futnak, azok elvesznek. Mert minden munkánk arra való, hogy az igaz emberi életet erősítse mibennünk.

Ez a munkánk, ez a jelentésünk is arra való, hogy gyülekezetünk minden tagja lássa, ismerje egyházának életét, és minden tag a maga életét úgy igazítsa, hogy a maga házában is, az egyházában is, Isten házában is legyen igaz ember, Krisztus Urunk igaz tanítványa.

„Ugy fényljék a ti világosságtok, hogy mások is látván jötteteiteket, dicsőítsék a mennyei Atyát!”

A presbiterium megbízásából:

Andrássy Kálmán,
lelkész.

(Vége köv.)

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: **Bareza József.**

4

Kannegiesser János magister üdvözli Gratius Ortuinus magistert.

Fogadja szívélyes üdvözetemet, tisztelendő magister úr! Minthogy gyakran követtünk el együtt afféle léha csinyeket és ön nem törődik vele, ha valaki valami nyers tréfát mond el előtte, mint ahogy most én is szándékozom, azért nem is félek, hogy rossz néven veszi tőlem, ha most egy csinyt közlök vele. Hiszen maga is cselekszik hasonlóképen. Azt is tudom, nevetni fog, mert valóban csodálatos dolog is. Nemrég volt itt egy dominikánus szerzetes, egy mély tudású, elmélkedő hittudós, akit sokan pártfogoltak is. A neve György úr; először Halléban volt, azután ide jött és predikált egy egész félétven át s beszédeiben pirongatott mindenkit, magát a fejedelmet és hűbéreseit is. Mulatozás közben azonban vigkedélyű cimborá volt, társaival félig, sőt fenéig is üritett kancsókat. Am valahányszor este velünk ivott, másnap reggel rólunk predikált a következőképen: „Igy ülnek az egyetem magisterei pajtásaikkal egész éjen át poharazva és léhaskodva. S bár másokat ilyesmikből ki kellene gyógyítaniok, ők maguk példát adnak benne”. Gyakran megbotránkoztatott ezzel engem, megharagudtam hát rá s törtem a fejem, hogy állhatnék bosszút. De nem tudtam

kitalálni, hogy cselekedjem. Végre egyszer értesített egy valaki, hogy az illető szerzetes éjjelenként egy asszonyhoz jár, supponeret eam et dormiret cum ea. Ezt hallva egyszer kollégáim közül nehányat magam mellé vettem és 10 óra tájban ahhoz a házhoz mentünk s erőszakkal behatoltunk. Ekkor a szerzetes menekülni akart, de ideje nem lévén ruhái felöltésére, meztelenül ugrott ki az ablakon. Ezen annyira elfogott a haragás, hogy menten összevizeltem magamat és így kiáltottam utána: „Szerzetes úr, vigye magával a nadrágját!” Társaim pedig odakünn ganajba és vízbe dobták. Én azonban lecsendesítettem őket, azt mondva nekik, ne bántsák túlságosan. Hanem azután magam is segitettem nekik, t. i. oranes superposuimus illam muli erem. — Igy bosszultam meg magam e szerzetesen; azután nem is predikált többé rólam. De ezt ne mondja el másoknak, mert a dominikánus testvérek most önnel tartanak doctor Reuchlinnal szemben s védik az egyházat és a katolikus hitet azok ellen a világi írók ellen. Jobb szerettem volna, ha ez a szerzetes más rendbe tartozott volna, mivel az a rend a többieket messze fölülmulja csodatételekben. Közöljön velem szintén valami nevetni valót és ne haragudjék reám. Isten vele! Kelt Wittenbergben.

(Folytatása következik)

Az egységes liturgiáról.

Az egységes Liturgia el van határozva. Úgy tudom, hogy az előkészítő bizottság már működik is. Az istenítisztelet és más liturgiális cselekvények lefolyásának rende már régebben az összes magyarországi és erdélyországi református lelkészektől bekeretett. Ezekből látta a liturgiális bizottság, hogy mily különféleképen végeztetnek a liturgiális cselekvények a lelkészek által, amelyekből kell egy egységes liturgiái formát majd a zsinat elibe készítve adni.

Már 1907-ben gondolkoztam e tárgyról. Propozícióimat egy körlevelemben közöltem 5 lelkésztársammal, nagyjában helyeselték is. De megvitatás végett az egyházmegyei gyűlésre útasítottak vele, nem vittem oda. Most azonban, ha kinyomásra érdemes, e lap hasábjain teszem közzé.

Propozícióim ezek:

1. Szeretném, ha vasárnap délelőtt a lelkész minden istenítisztelet alkalmával, akár a segítségül hívó előfóhász, akár a predikáció után mondani szokott ima után következő úriima helyett, az apostoli hitformát olvasná fel.

Az apostoli hitformának temetések alkalmávali elmondása, főként mikor ideér a lelkész: „hiszem testünknek feltámadását, és az örök életet. Ámen”, teljesen alkalmi, s nem felemelő vigasztaló hatással volna-e a gyászos felekre és a halotti közönségre is? Az apostoli hitformát még el kellene mondani a lelkésznek úrvacsorai ágendázáskor a bűnbevalló ima után és húsvéti minden istenítiszteleten.

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum oleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

Az apostoli hitformát el kellene még mondatni a gyermekekkel konfirmálás alkalmával.

Az apostoli hitformából „a szálla alá poklokra“ tétel kihagyását ajánlják Vadas és Nagy Péter kolozsvári lelkészek 1866-ban kiadott liturgiájok, illetve ágendás könyvükben, elől a 3-ik lap 3-ik kikezdésében, hol ez áll: „Könyörgés után (vagyis a bűnbevalló ima után) így szól lelkész: Tegyük vallást a mi hitünkről, s elmondja a Hiszekegyet, kihagyván belőle e kifejezést: „Szálla alá poklokra“, mint amelynek anthensicása kétes; hanem e kívül, hasonjelentésű lévén, az ezt megelőző ezen kifejezésekkel: „meghalt és eltemetteték“, ezeknek annyival feleslegesebb ismétlésévé vált, mivel nálunk a nép, a pokol szóval egészen más fogalmakat kötven össze, csak balhite és babonára adhatna magát“.

Papp Istvánnak Vári Szabó Sámuel által kiadott kátémagyarozatában a 75. és 76-ik lapon, a harmadik részben nyíltan ki van mondva, hogy a két hivatolt tétel „szálla alá poklokra“ „meghalt és eltemetteték“ egy jelentményű, és hogy a régi keresztyén egyházi atyák vallástételökben az apostoli hitformában, ha az egyik hivatolt cikk, tétel megvolt, a másik nem volt meg és megfordítva. Tehát ha megvolt a „meghalt és eltemetteték“, nem volt meg a „szálla alá poklokra“. Ha megvolt a „szálla alá poklokra“, nem volt meg a „meghalt és eltemetteték“.

II-szor: Vasárnap délután pedig, akár a segítségül hívó előfohász után, vagy a Katechizatio, vagy bibliamagyarozat után következő ima után mondani szokott úrima helyett, óhajtanám felolvasatni a tíz parancsolatot.

III-szor: Az ünnepek harmadnapján alkalmi ima után felolvasatnám a lelkéssel karácsonykor, Jézus születésének, Nagypénteken Jézus szenvedésének és halálának, Húsvétkor Jézus feltámadásának történetét s végre Pünkösztör a szentlélek kitöltésének történetét. Az én egyházamban az ünnep harmadnapjait ekként ünnepejük meg 49 év óta. Nagypénteken 3 istentisztelet van: reggel, délben és délután. A Passio ima után délben olvastatik fel a Bibliából.

IV. Kereszteléskor, úrvacsoraosztáskor el kellene mondani az úri imádságot.

V. Halottak emléke Nagypéntek után következő nagyszombaton déli 12 órakor a templomban tartandó alkalmi imával lenne megtartandó.

VI. Az eljegyzések lelkész előtt köttessenek.

VII. Esketés előtti napok valamelyikén, a lelkészhez cenzurára menjenek fel a jegyesek.

VIII. Presbiterek templomban a gyülekezet előtt eskettessenek fel.

IX. Köteleztessenek a lelkészek, hogy bírák hivatalba léptük után következő vasárnapon alkalmi imát és beszédet tartsanak.

X. A bibliának hétköznapi délelőtti istentiszteletek alkalmával olvasása, ima után.

A kultuszba oly elemeket lehet bevinni, melyek történeti alappal bírnak és vallásos tartalmúak. Az én propositióm kevés kivétellel mind ilyenek: Lássuk sorban.

I. Az apostoli hitforma be volt véve az első keresztyéneknek az istentisztelet keretébe. Ugyanis a pogányokból és zsidókból lett keresztyének az istentiszteleten a keresztyének előtt tették vallást hitökről, az apostoli hitforma elmondásával. Az apostoli hitforma elmondása benne van a római kultuszban.

II. A tízparancsolat felolvasása megvolt az első keresztyének istentiszteletében. Ezzel kezdődött az ő istentiszteletök. Lásd először Tóth Mihály egyházszertartástanát a 11. lapon, hol ez áll: Ursinius Zakariás és Olevianus Gáspár a heidelbergi káté írói szerezték a palatinusi liturgiát s ezt a magyar reformátusoknak is megküldték használás végett. Ebben benne van az istentisztelet kezdetén a tízparancsolat felolvasása. II-szor: Az angol püspöki egyház liturgiájába szintén fel van véve az istentisztelet kezdetére a tízparancsolat felolvasása. (Lásd Tóth Mihály egyházszertartási tanát.)

A III-ik pont semmi indokolásra nem szorul.

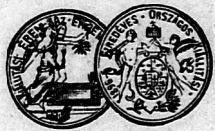
IV. Az úri imának kereszteléskor és úrvacsoraosztáskori elmondása benne van a Vadas és Nagy Péter által írt erdélyi ágendában.

V. A halottak emléke megtartása kegyeleti tény. Medgyesi Lajos, a híres költőpap halotti kiadott imáinak végén ki is adott egy Halottak emlékének mondandó imát. Néhai Hajnal István volt békési egyházmegyei gondnok lándzsát tört hirlapilag a halottak emléke megtartása mellett. Úgy amint általában kontemplálva van, meg lehet nálunk is tartani.

A halottak emléke megtartása igaz pogány szokás volt előbb, a pogányoktól vették át a keresztyének is, hihetőleg azért, hogy így ha e pogány vallási elem meglesz a keresztyének vallásában, inkább a keresztyén hitre térnek a pogányok. De a halottak iránti kegyelet is oka volt, hogy azt felvették a kultuszba. Szó ami szó, de a pogányok a legnagyobb kegyelettel emlékeztek meg halottaikról és ez szép vonás volt bennök.

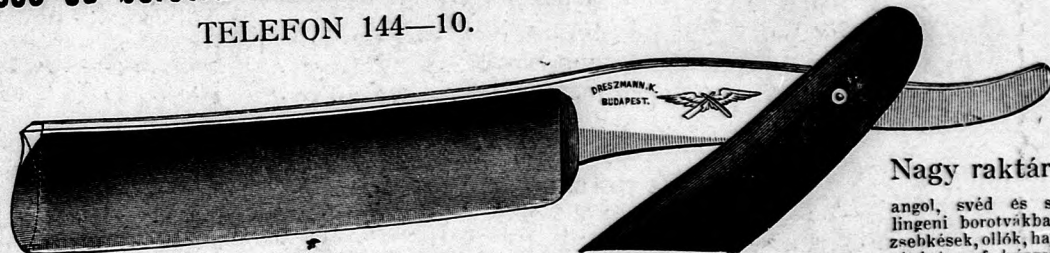
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörős Budapest, VII., Erzsébet-körút 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek köszörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék köszörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva köszörülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép köszörülése 1-20—1-60 kor. A köszörülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkéses, ollók, hajvágógép, fotárszati és kertészeti cikkekben.

Hát vajjon mi miért ne tartanók meg a halottak emlékét? Azért, mert pogány eredetű? Nem az eredet nézendő itt, hanem az, szükség van-e rá? Szükség van, mert a vallásosságot ápolja, szükség van, mert a kegyeletet ápolja. A pogányi sallang, a sírok kivilágítása le lesz róla nyirbálva. Hát ne legyen egy nap sem, melyen az a kérges kezű és sok kemény lelkű földmives is az Isten házában megemlékezzék pusztán az ő elhunyt szerelmeseiről? Hát nem emelné ez is a vallásosságot, nem fokozná-e az elhunytak iránti kegyeletet? Hát nem indítana ez sokakat, kik szerelmeseiket olykor-olykor megbántották, s elveszítették, hünbánatra, s nem mozdítaná ez elő sokaknak megjobbulását? Hát vajjon ha nálunk is lesz halottak emlékére istenitisztelelet, nem többen térnek-e át a református vallásra? Szomorú, de szívet-lelket felemelő aktus lenne ez az istenitisztelelet. A lélektan indokolja a halottak emlékére is istenitisztelelet tartását. Halottak emlékén természetesen az alkalmi ima után elmondandó lenne az apostoli hitforma a lelkész által.

VI. Az eljegyzések lelkész előtt köttessenek. Herecszöllösi kánonok 34-ik Cánon. 1. Miért, hogy az titkon és alattomban való menyező szörzéből és kézfogásból sok gonoszságok, visszavonások, gyakorta vérontások is támadnak. Ezekéért azt akarjuk, hogy senki titkon menyezőt ne szerezzen, avagy kezet ne fogjon, hanem ezek tisztességbeli emberek előtt legyenek, ha mindenkor a tanító-predikátor ott nem lehetne is.

VI. „Eljegyzésre vonatkozó különös idom és külső kellék nincs megszabva, bár az előbbeni időkben az egyház közreműködése szokásos vala”. Kovács egyházjog 305. lap 320. §. Eljegyzés 4-ik sor alulról.

VII. Censura. Az egyházpolitikai törvények életbeléptetése előtt sok egyházban megvolt a censura. Hogy mily szükség van arra, főként a vegyes házasuló pároknál, felesleges említeni is, kikombinálhatja minden lelkész.

VIII. Presbiterek templomban eskettessenek fel hivatalukra. A 60-as években, saját szememmel láttam a kecskeméti református templomban, mikor a kitűnő Fördös Lajos lelkész feleskette ott az újonnan választott gondnokot és presbitereket.

IX. A bibliaolvasás hétköznapi délelőtti istenitiszteletek alkalmával, vallási órákon az iskolában. A biblia olvasása alkotta az első keresztyének

istenitiszteleteinek egyik részét. I. „A Geleji K. Kánon még azt is határozza, hogy a közkönyörgés után a bibliából és pedig reggel az ó-, délután az újszövetségből olvastassék fel”. II. „A közistenitisztelelet állt az apostoli korban olvasásból, olvastatván az ószövetségi könyvek, később Pál apostol levelei és az evangéliumok”. Lásd Balogh Ferenc egyháztörténelme első korszak 71-ik lap első kikezdés. Továbbá lásd Tóth Mihály Egyházszeretartás tanát a 71-ik lapon 36. §-t. A bibliaolvasás című tétel 5-ik sorát. Eleinte a püspöknek szabadságában állott, hogy melyik részét olvastassa fel a szentírásnak, később azonban kiválasztattak azon szakaszok (pericopák), melyek az egyházi idő céljának megfeleltek, p. o. Nagypénteken és bójtben a Krisztus szenvedésének, Húsvétkor feltámadásának története olvastattak fel. Ez vonatkozik a harmadik proпозиciónra is, melyet ott nem indokoltam.

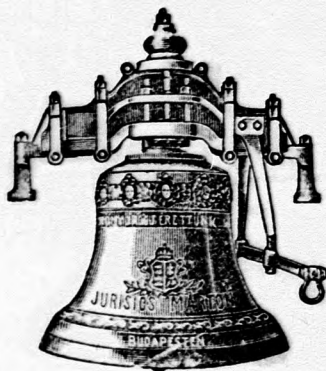
Ezekben adtam elő és indokoltam az egységes liturgiára vonatkozó proпозиcióimat. Ugy hiszem, ha ezek beillesztetnének kultuszunkba, szertartásainkba, istenitiszteleletünk, szertartásaink élőbbekké, hatóbbakká, vonzóbbakká lennének, s nem keveset tennének a vallásosság fellendülésére. De meg „Ecclesia se semper reformari debet”.

Belényesújlak.

Sipos József,
ref. lelkész.

A Sütő Kálmán temetése.

Szép, harmonikus volt az élete, kegyeletos és meghatározó volt az eltemetése és gyászos végső tisztesség-tétele. A Rákóczi-kor óta alig látott nagyobb sokaságot Munkács. Ott voltak a helybeliek valláskülönbség nélkül; a megye, Butykay főispánnal, Gulácsi Dezső alispánnal, főszolgabíráival, fényes úri közönségével. Ott volt Bereg vármegye földesurának, a Schönborn-uradalomnak képviselőjében Nedeczey János. A város, élén derék, fiatal polgármesterével, Bay Gáborral; a katonaság tisztikara Pitepic Dezső ezredes és Desseffy alezredes vezetése alatt csaknem teljes számban; a hívek, élükön az agilis gondnokokkal, dr. Tárczy Károllyal; az egyházmegyei papok 30—35-en, élükön az egyházmegye tisztelt gondnokával, Várady Gyula országos képviselővel, ki családjával, fentkölt lelkű nejével Budapestről utazott haza,

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. → Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést.

Jurisics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFÓN 77—51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51—53. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

részvenni a gyászban, amit elnöktársának kidőlte okozott. És ott voltunk mi is, debreceniek, szeretett püspökünk és főgondnokunk, dr. Pap Károly debreceni tanár, egyet. m.-tanár, Vass Mihály, Biki Ferenc esperesek és e lapok szerkesztőjének kíséretében. Még a közel Ung megyéből is jöttek, hogy kikísérjék a jó Kálmán bácsit. Kikísérjék, mert a szépen renovált, elég tágas templomba nem férhettek be mind. A templomban dr. Baltazár Dezső püspök imádkozott. Férfias hangja bánatosan csendült a bús ravatal felett s hatása alatt a meghatottság könnyei peregték az arcokon. Utána Szentimrey József legidősebb tanácsbíró beszélt I. Tim. 1., 3. verse felett, a jó szolgálodat követte méltóságról. Szavai kenetesen, ékes elrendezéssel, szépen, az alkalomhoz illően folytak ajakáról. A gyásztisztesség alkalmával két dalárda is énekelt s tett bizonyosságot a város és polgárság kulturális fejlettségéről. A sirnál Bertók Béla, az egyházmegye szeretett főjegyzője mondott szívig ható imát és a főgondnok megható búcsuztatót. — Az egyházkerületi elnökséget Tárczy Károly helyi főgondnok és Várady Gyula megyei gondnok, országos képviselő fogadták. A vidékiek az egyháznak, a kerületi elnökség Várady Gyula megyei gondnoknak és nejeinek voltak szívesen látott vendégei. A temetésen rend volt (ritka dolog kálvinista alkalmakon) és a négyes sorokban felvonuló palástos sereg megható látványt nyújtott. Koszoru-erdő borította a koporsót (ezek között volt egy a hegyvidéki páholyé), majd a sírt s a bús fejfát, melyen meghatva olvastuk az öt betűt: A B. F. R. A. Hív szolga, néhai való Sütő Kálmán esperes, a feltámadás reménye alatt búcsúznak el tőled mi is és akikhez oly hív valál, akik haló porodban is megtisztelni kívántak: a kerület és az iskola. Legyen emléked áldott, legyen nyugalmad csendes.

* * *

A Sütő Kálmán halála alkalmából a család, egyházmegye és egyház adtak ki gyászjelentéseket. Ezek így hangzanak:

Özv. Sütő Kálmánné, sz. Békassy Erzsébet, özv. Liska Samuné, sz. Pap Ilona s leánya, Rohrböck Sándorné, sz. Liska Ilikó férjével s leánykájukkal, Margitkával, úgy a maguk, mint a kiterjedt rokonság nevében is a legmélyebb fájdalomtól megsomorodott szívvel tudatják, hogy a forrón szeretett férj, apa, nagyapa, szépapa és rokon *Sütő Kálmán* munkácsi

református lelkész, a beregi egyházmegye esperese élete 77-ik, holdog házassága 48-ik évében, folyó hó 28-án d. e. 11 órakor elhunyt. Felejthetetlen, drága halottunk folyó hó 30-án, pénteken délután 2 órakor fog a templomban tartandó gyászszertartás után a munkácsi köztemetőben örök nyugalomra helyeztetni. Munkács, 1914 február hó 28. Áldott volt élete, — áldott lesz emléke!

*

A B. F. R. A. „Oda van a mi szívünknek öröme, elesett a mi fejünknek koronája”, e szavakkal jelentjük a beregi református egyházmegye mélyszégyaszt és fájdalmas érzéssel tudatjuk, hogy szeretett esperesünk, *Sütő Kálmán* munkácsi lelkész, a Ferenc József-rend lovagja, Bereg vármegye törvényhatósági bizottságának, az Egyetemes Zsinatnak és Konventnek, több egyházi és világi egyesületnek és testületnek tagja és elnöke érdemekben és eredményekben eltöltött életének 77-ik, lelkipásztorkodásának 53-ik és esperességének 21-ik évében folyó évi január hó 28-án d. e. 11 órakor rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogultat folyó hó 30-án d. u. 2 órakor a református templomban tartandó gyászszertartás után fogjuk a munkácsi köztemetőben örök nyugalomra helyezni. — A hű munkás emléke legyen áldott! — Munkács, 1914 január hó 28. A beregi református egyházmegye.

*

A munkácsi református egyház nevében mély megilletődéssel jelentjük, hogy szeretett lelkipásztorunk, *Sütő Kálmán* beregi református esperes, a Ferenc József-rend lovagja, Bereg vármegye törvényhatósági bizottságának, több egyházi és világi egyesületnek tagja, életének 77-ik, lelkipásztorkodásának 53-ik évében rövid szenvedés után folyó évi január 28-án d. e. 11 órakor elhunyt. A megboldogult hült tetemet 30-án d. u. 2 órakor a református templomban tartandó gyászszertartás után fogjuk örök nyugalomra helyezni a köztemetőben. E szomorú végzettségre református egyházunk híveit és a nagy közönséget fájdalmas érzéssel meghívjuk. — Az ő munkája nem volt hiába való közöttünk. Az ő neve és emléke fennmarad nálunk. I. Korinthus 15. 20—28. Az egyház presbiteriuma.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

IRODALOM.

Emlékül. Vaskos verskötet jelent meg ezzel a címmel *Könyves Tóth Kálmántól*, akinek nevét a fiatalabbak talán nem is ismerik. Annál inkább emlékezhetnek rá azok, akiknek fejét immár megütötte a dér, mert hiszen irodalmunkban ez a most 77 éves öreg úr nagy szerepet játszott, úgy eredeti műveket, mint fordításokat nyújtva a tartalmasabb olvasmányok iránt érdeklődőknek. Annak idején ő fordította le gyors egymásutánban Smiles híres munkáit, amelyek a Légrády Testvérek kiadásában jelentek meg és mindenkor élénk feltűnést keltettek. Szépirodalmi dolgozatokon kívül vallásos munkákat is írt és mint egyházi író is a számottevők közé jutott. Az irodalomnak majdnem mindenik ágában jót alkotott s kötetének száma meghaladja a harmincat. Könyves Tóth Kálmán a nagyobb tehetségű református papok között foglal helyet. 1863-ban Kunszentmiklóson Szász Károly után választották meg lelképásztorrá. Innen Lacházára ment, hogy Baksay Sándornak engedjen helyet, aki mint püspök is megmaradt Kunszentmiklóson. Hűsz esztendő múlva Debrecenben választották meg, ahol ez idő szerint is tartózkodik. Így tehát tulajdonképpen most ötven esztendeje annak, hogy lelkészkedését megkezdette, eljutva egyúttal ötvenéves írói jubileumához is, aminek határnapján régebben és újabban írt költeményeit összegyűjtve, mintegy jubileumi kötetként adta ki, emléket nyújtva azoknak, akik szeretik és tisztelik. A versek, amelyek a vaskos kötetben helyet találnak, a kedves, a hangulatos és a szívhez szóló költemények közé tartoznak, átverve az egyszerű, de nemes érzések patinájától. Régi jó és szép idők emlékei ezek, amelyekhez hasonlókat az újak nem igen írnak s amelyek az idősebbekben kedves emlékeket ébresztenek. — Könyves Tóth Kálmán poétai talentuma teljes fényében ragyog ezekben az egyszerű, olykor bölcselkedő s részben vallásos költeményekben, amelyek szép-literaturánkban minden tekintetben számot tehetnek. A kiveszőben levő erőteljes és minden ízében magyaros gárda egyik kiváló alakjának hattyúdalai is ezek, amelyek minden tekintetben méltók arra, hogy minél többen olvassák és gyönyörűséget találjanak bennük. A kötetnek, amely a szerzőnél Debrecenben rendelhető meg, öt korona az ára. (*Pesti Hírlap.*)

A Diszitő Művészet folyóirat mindazokat érdekli, akik szeretik a munkát. Okos tanácsaiból meg lehet tanulni a fa, fém, bőr, szövet stb. művészi feldolgozásának módját. Amellett minden száma e lapnak 100 rajzot, 8 színes képet s legalább 20 részletrajzot tartalmaz, amely után bármely gyerek izléses és hasznos munkát állíthat elő. Pénzt takarít meg az, aki ajándékait, lakása díszeit s apró használati tárgyait maga csinálja, amellett még büszke dicsőség jele minden kezenyomán készülő munka. Így lehet készülni a boldogságra és a boldogulásra. Mindenhez értő, vállalkozó szellemű, szorgalomra edzett ember az lesz, aki kis korában hozzáfog a munkás élet-programmhoz. Bizalmas vezetője az ifjúságnak a Diszitő Művészet, előkészít a választékos és értékes foglalkozásokra. Prospektusát megküldi a kiadóhivatal (V. Rudolf-tér 6.) levelezőlap kérésre.

— **Értesítés.** A Református Egyházi Könyvtár 1913. évi illetménye még eddig nem volt szétküldhető, mert a szerzők nem tudták kellő időre elkészíteni műveiket. Tájékoztatásul jelezzük, hogy dr. Horváth József Bölcsészettörténete már sajtó alatt van és épen így sajtó alá kész dr. Ravasz László Homiletikája is. Amaz képezi az 1913. évi könyvilletményt, emez pedig az 1914. évi könyvilletmény egyik részét, melyhez valószínűleg Forgásch Gyula Belmissziói kézikönyve fog mint az 1914. évi könyvilletmény másik része kiadásra kerülni. (Dr. Antal Géza, biz. előadó.)

A „**Vasárnapi Ujság**“ február 1-ei száma szenzációs érdekességű képeket ad a budapesti tőzsdéből, jubileuma alkalmából: a tőzsde belső élete még nem volt ily érdekes képekben bemutatva. Kiválóan érdekesek az Iparművészeti Múzeum régi erdélyi szőnyegkiállítását bemutató képek, nemkülönben a Lánchíd képei, Pásztor Árpád cikke és képei Poe Edgarról, a mayerlingi tragédia huszonötödik évfordulója alkalmából közölt kép stb. Szépirodalmi olvasmányok: Szini Gyula és Lagerlöf Zelma regénye, Bársony István novellája, Ady Endre, Peterdi Andor és Haraszty Lajos versei, Szép Ernő cikke stb. Egyéb közlemények: Tolnay Kornél államvasúti elnökgazgató arcképe, egyéb aktuális arcképek, Newyork képe éjjel és nappal s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkróniká“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-u. 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két kor. 40 fillér.

Könyvismertetés. Dr. Szelényi Ödön: *Modern vallástudomány. A vallásbölcsélet és vallástörténelem compendiuma.* Budapest. 1913. cím alatt 100 oldalnyi terjedelemben jelent meg egy kis füzet, mely a címben foglalt anyagot tárgyalva, bennünk őszinte örömet kelt. Nemcsak azért, mert szerzőjének ismert neve elég garancia arra, hogy anyagának buzgón és lelkiismeretesen utánajárt, hanem azért is, mert e kísérletben beismerését látjuk annak a rendkívüli fontosságnak, melyet a vallástörténelem tudományos teológiánkra nézve képvisel. Eleddig mi megszoktunk elégedni valamely külföldi tankönyv egyszerű kivonatolásával s ebből tanultuk meg az isteni szellem vallásos irányú nevelő hatásának ismeretét, Szelényi könyve biztató jel a vallástörténelem és vallásbölcsészet jobb jövőjének hajnalhasadása felől, mely nem elégszik meg majd hazánkban sem általános összefoglalások nyújtásával, hanem a vallásos életjelenségek eredeti forrásokon alapuló tanulmányozására igyekszik, a vallástörténelem nyelvészeti megalapozására s így hozza össze azt az autentikus anyagot, mely a vallás filozófiai lényege megállapításához (és nem mint ma szokás a vallásról szóló filozófiai vélemények történeti előadásához) elengedhetetlenül szükséges. Ily reményben üdvözöljük a tudós szerző alkotását s fűzzük hozzá kritikai megjegyzéseinket, amelyek korántsem kicsinyeskedő, lekritizálni akaró hangulat szüleményei, sőt inkább a szerző tudós készülsége őszinte méltánylásának bizonyosságai kívánnak lenni. Szelényi műve első részében adja a valláspsychologia, a vallási ismeret-

elmélet, vallási metaphysika főbb irányait és problémáit, majd az értékelméletnek a vallásra való alkalmazását jelen és múlt formájában, azaz mint az értékelésnek a jelen hittudat és a történeti vallásalakok tartalmi nyilatkozatai által megszabott egyszerű axiologia és történetfilozófiai eljárását. 8 filozófiai részre közli aztán a vallástörténeti fejlődés leírását. A bevezetésben hangsúlyozza, hogy „műve több alapvető irónak és az egyes különös problémák szakirodalmának összefoglaló, tömör ismertetése, melyből azonban szerző álláspontja is kivehető“, továbbá, hogy népszerűsítő irat, melynek célja a vallástudomány mai óriási mezején az érdeklődők kezébe egy megbízható vezérfonalat adni. Örömmel állapítjuk meg, hogy Szelényi műve célját általánosságban eléri, de beosztása és részletei ellen több kifogás emelhető. Mindenesetre helyesebb lett volna, ha, mint az előszóból kivehető, a mű beosztását szerző tényleg megfordította volna. Először látni kell az olvasóközönségnek, hogy a vallás csakugyan egyetemes emberi jelenség és fejlődéstörténetében mennyire egy cél felé tör és mennyire sikerül különböző nyilvánulási formáiban eljutni ahhoz az eszményképhez, amelyhez való viszonya szabályozza az ember egész életét, mielőtt a vallás érzelmi alapja, megismerési formája, metafizikai tárgya és értéke feletti filozófiai eljárások módozatait megismertetnők vele, annál is inkább, mert az egy valláspsychologia kivételével az összes többi vallásos filozófikumenak a vallástörténeti fejlődés jelenségeiből vonják ki következtetéseiket. A vallástörténet tehát nem tartozéka a vallásfilozófiának, hanem megismerési alapja, előfeltétele. Kifogásolnunk kell továbbá, hogy a vallástörténeti részben az idejét múlt morphologikus osztályozás alapján mutatja be az egyes vallásalakokat, holott a fejlődés rendjébe egyedül csak a genealogikus osztályozási elv, azaz azonos népcsaládokhoz tartozó törzsek vallásos képzeiteinek együttes tárgyalása illik bele. A morphologikus felosztás ugyanis egyoldalú theologiai értékelésen alapuló osztályozási mód, mely igaz és nem igaz, kijelentett és kijelentés nélküli vallásokat különböztet meg, tehát apriori belevisz az illető vallásalakzatok megítélésébe bizonyos fokú tendenciát, míg a genealogikus azon közös vallásos képzeteken alapul, amelyek az egyes népcsaládokhoz tartozó összes népek sajtáit. Elfogulatlan tárgyalási módnak csak ez utóbbi tekinthető. De egyedül célravezetőnek is. Nevezetesen bármily eltérő legyen is az azonos nyelvcsaládból származó népek vallásossági foka s a fejlődés későbbi folyamán bármily különböző tényezők folytak legyen bele alakulására, az alapot mégis mindig az a közös szellem szolgáltatja, mely a nyelvhez hasonlóan nyilatkozik a vallásos-életben is. E tényt igazolják az összes jelenkori beható vallástörténeti tanulmányok s az a meglehetősen számú tárgyi tévedés, mely Szelényi művébe ép e szempont figyelmen kívül hagyása folytán csúszott bele. Ilyen tévedések pl., hogy az ural-altai népcsaládot nem mint egységet kezeli, hanem részeire szakgatja s így állapítja meg a hozzá tartozó népek vallásos képzeiteit, holott ma már az összekötő közös fogalmak tisztázva vannak és oly biztos nyelvi alapozottsággal ellátva, hogy reájuk aggodalom nélkül lehet építeni, vagy hogy a semi nyelvcsaládot is két részre osztja s az izlámot külön tárgyalja, noha az izlam is a közös

semita szellem hajtása, bár idegen : zsidó és keresztyén meg budhista hatások is megérzenek rajta, nemkülönben, hogy a vallásos élet természetének a figyelmen kívül hagyásával a samanizmust az ethikai vallásalakoktól elkülönítve tárgyalja, holott a kettő egymást nemcsak hogy ki nem zárja, de egymás mellett igen szépen megfér pl. a babyloni, görög, egyiptomi stb. vallásokban. A vallástörténeti rész előadására egész általánosságban megjegyezhetjük, hogy túlnyomóan összefoglaló művek eredményein és nem a legelső sorban szükséges nyelvi kutatások megállapításain épül fel, amelyek bizony minden vallástörténetnek a legmegbízhatóbb adatszallítói. Látszik ez az összefoglalás jellegéből s a mű végén adott forrásjegyzékből is, melyből egy pár fontosabb feldolgozás is kimaradt. Megemlítem még a főbb sajtóhibákat, melyek közül hozzáértőnek különösen szemet szűrő az 58. lapon Mannar=Nannar helyett és az 55. l. Boghankői=Bogházkői helyett. Külön dicséretet érdemel a magyar nyelvű szakirodalom összefoglalása és felhasználása (bár ez sem teljes), az egész műből kiérezhető tárgyszeret, a világos előadás, az anyag gondos és lelkiismeretes átgurása s általában az elhatározás egy ily kiterjedt és bonyolult mezőn kezdeményező lépést tenni : mind olyan vonások, amelyek őszinte örömmel indítanak, hogy a tudós szerzőnek elismeréssel gratuláljunk és művét érdeklődő közönségünk figyelmébe ajánljuk. Debrecen. **Varga Zsigmond.**

KÜLÖNFÉLÉK.

Debreceni egyetem. A miniszter leirata.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter.
185,774—1913. IV/a. sz.

Főtiszteletű és Méltóságos

*Dr. Ballazár Dezső református püspök úrnak
Debrecen.*

Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Ur!

Vonatkozással azon tárgyalásokra, melyeket Méltóságoddal a debreceni egyetem jogi és államtudományi, továbbá bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karának a tervezett fokozatos megnyitás helyett egyszerre való megnyitása tárgyában folytattam, a következőkről értesítem Méltóságodat :

Tudomásul veszem, hogy a debreceni tudományegyetem jog- és államtudományi, továbbá bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karának az 1914—15. tanév elején egészében való megnyitásával kapcsolatosan, Méltóságod hajlandó a fokozatos és az egyszerre való megnyitás között mutatkozó kiadási különbséget fejében összesen 180,000 koronával a többköltséghez hozzájárulni és ezen összeget 1914 őszétől számítandó három évi 60,000 koronás részletben, minden év szeptember 1-én az állampénztárba befizetni. Továbbá

k szönettel veszem Méltóságod azon régebben meghozott és most megismételt ajánlatát, hogy mindaddig, amíg a nevezett karok számára egyetemi épület elkészül, azok elhelyezésére Méltóságod *a jelenlegi kollégiumi épületet rendelkezésre bocsátja*, ez épületet saját költségén jókarban tartja, és e karok, valamint az épületben elhelyezett hivatalok dologi kiadásairól (fűtés, világítás, víz stb.) gondoskodik. Megjegyzem, hogy ezen megállapodás természetesen nem érinti azon korábbi megállapodást, mely szerint *a hittudományi kar az 1914–15. tanév elején mindenesetre egészében megnyílik* és amelynek költségéhez az egyházkerület a meghatározott évi 70 ezer koronával járul hozzá. Végül értesitem Méltóságodat, hogy *az egyetem három karának egyszerre való megnyitásakor az egyetem természetesen a doktori fok megadásának jogával is fel lesz ruházva.*

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1914 január hó 30-án.

Jankovich s. k.

— **Az Országos Református Tanáregyesület központi igazgatósága** e hó 1-én fontos gyűlést tartott *Dóczy Imre* elnöklete alatt. A gyűlés először az elnökség jelentéseit hallgatta meg. *Fejes István*, dr. *Antal Gábor* püspökök emlékét, kik az egyesületnek tiszteletbeli tagjai is voltak, jegyzőkönyvben öröközte meg az igazgatóság s a gyászoló családokhoz részvéti-íratot intézett. Részvétellel emlékezett meg *H. Kiss Kálmán*, dr. *Incze Béni* és *Francia Kiss Károly* rendes tagok haláláról is. Az elnökség a közgyűlés határozata értelmében fölterjesztéseket tett az illetékes miniszteriumokhoz a felső leányiskola reformja és a tanárok községi pótdóójának törzése tárgyában; a konventhez pedig az ének- és zenetanárok fizetésének rendezése tárgyában. Az igazgatósági gyűlés nagyjelentőségű tárgya volt az egyesület 1914–1920. évi újabb cyclusára vonatkozó intézkedések s ezzel kapcsolatban a tisztviselők restaurációja. Az igazgatóság, az alapszabályok rendelkezése szerint, minden rendes tagtól bekéri folyó hó 28-iki terminussal a székhelyet illető szavazatot. Az eredményhez képest fog aztán javaslatot tenni a tisztviselők választására nézve. Minden jel arra mutat, hogy a tisztviselői karban, teljes visszavonulások folytán, nagyobb változás fog történni. Ezután a folyó évi közgyűlés helyéül Debrecen, idejéül pedig a pünkösztöt követő hetet tűzte ki az igazgatóság. A közgyűlés kapcsolatban lesz az új református főgimnázium felavató ünnepélyével, amikor egyúttal az egyházkerület is gyűlésezik. Nem lehetetlen, hogy az egyetem alapkövetélti ünnepélye is arra az időre esik. Így Debrecen akkor nagy napoknak néz elébe. A közgyűlés előkészítésére nézve az igazgatóság egy bizottságot küldött ki, mely a városi közönség bevonásával óhajtja megoldani feladatát. Jelentette az elnökség azt is, hogy az egyházi törvények revíziójára vonatkozó munkálatot felküldötte a konventhez. A Protestáns Szövetség átdolgozott alapszabályai alapján az abba való belépést fogja az igazgatóság a közgyűlésnek javasolni.

— **Nagy Elek hajdunánási reform. főgimnáziumi igazgató jubileuma.** Kedves és a tanügy barátaira rendkívül lélekemelő ünnepély folyt le január 31-én délután a hajdunánási református főgimnázium dísztermében. Az ünnepélyt a tanári kar rendezte abból az alkalomból, hogy Nagy Elek igazgató, aki az intézet főgimnáziummá fejlesztése, valamint az új díszes épület felépítéséhez szükséges anyagi eszközök megteremtése körül legtöbbet fáradozott, tanári szolgálatainak a 30-ik évét betöltötte. Az ünnepélyen megjelent gróf Degenfeld József főgondnok és dr. Baltazár Deszö püspök úr is, továbbá Dóczy Imre gimnáziumi felügyelő, Domahidy Elemér főispán, a debreceni és hajdúböszörményi református főgimnázium több kiküldöttje, a hajdunánási intelligens közönség nagy része, sőt a debreceni közönség soraiból is igen sokan. Az ünnepélyt Benkő Lajos hajdunánási református lelkész s az igazgatótanács elnöke nyitotta meg s üdvözlések elhangzása után Pákozdy András rendőrkapitány a volt tanítványok nevében bejelentette, hogy 1920 koronás alapítványt gyűjtöttek, melynek rendeltetését az ünnepelt igazgató fogja meghatározni. A hajdunánási hölgyek megbízásából Benkő Piroska úrnő üdvözölte a mindenki előtt *kedves Elek bácsit* és egy szép ezüst koszorút nyújtott át neki. Az ünnepély befejezése után gazdag vacsora következett a kegyetlenül befűtött szép tornacsarnokban, melyet a rendező tanári-kar igen helyesen házilag készítettett és szolgáltatott fel az intézet tornacsarnokában. Ezen résztvettek az egyházkerület elnökei is, akiket a jubiléummal együtt melegen ünnepeltek s akik a 9 órás vonattal utaztak vissza Debrecenbe.

— **A Sesztina—Weszprém—Csanak-családok gyászja.** Még nyolc hónapja is alig van, hogy Tóth János volt kultuszminiszteri államtitkár feleségét, Csanak Irént eltemették, már is a másik testvér, Weszprém Zoltánné Csanak Ilona fekszik a ravatalon. Hirteleni halála (agyszélhűdés ölte meg), egészen felriasztotta a várost, melynek közönsége ennek a közismert családnak tagjait állandóan meleg érdeklődéssel vette körül. Régebben különösebben beszéltek a három debreceni leggazdagabb lány szerencsésjét, akik közül egyik kereskedőhöz, a másik hivatalnokhoz, a harmadik ügyvédhez ment nőül s akiknek mindegyike a legmagasabb rangba jutott s az egyik főispánné lett, a másik kegyelmes asszony, a harmadik pedig, a testvéreit igazán szerető Margit (a templom építő), a jóságos asszony a mindenektől tisztelt és becsült nagy kereskedő (Debrecenben ez a legnagyobb rang) áldott hitvese. A korán és váratlanul sirba szállt úrnőt, Weszprém Zoltánnét (ki egyházunknak is hű leánya volt) f. 5-dikén temették az egész város részvétele közben. Koporsója felett a főiskolai kántus énekelt. Áldás és béke poraira!

— **Felfüggesztett egyházi gondnok.** Ádám Sándort, a mezőtúri mindenható főgondnokot, aki a mezőtúri lelkészi állások betöltése és saját telkének az egyház részére való eladása körül, továbbá a mezőtúri tanárokkal való örökös kellemetlenkedésével és a szabadkőmívesek ellen kirohanásai mellett a törvényes felsőség rendelkezéseinek figyelembe nem vételével szerzett okot a Pesti E. I. Lapok pártfogására, állásából felfüggesztetett. Helyettes főgondnok Ambrus Péter ny. főiskolai tanár lett, aki múlt hó 25-dikén vette át hivatalát s tartotta Cso-

masz Dezső lelkéssel az első presbiteri gyűlést. A helyettes elnökök a rend, béke, törvény és szeretet nevével vették át a vezetést, vajha a törvényes rend az áldott béke és a szeretet nyernének meg itt ismét minden szívet.

— **Jubileum.** A Protestáns Országos Árvaház érdemekben gazdag igazgatója: Brocskó Lajos a f. évben tölti be igazgatói működésének negyvenedik esztendejét. Erre az alkalomra az árvaház volt fiú- és leánynövendékeiből bizottság alakult, kitűzván feladatául, hogy a jubiléum ebből az alkalomból méltóan megünnepeli. Ezúton is felkéretnek az árvaház volt növendékei, hogy tartózkodási helyüket, valamint azoknak a növendéktársaiknak a címét, akiket ismerik, közöljék Papp Gézával (Budapest, VII. Erzsébet-körút 1.), ki bővebb felvilágosítással szolgál az előkészítő-bizottság megbízásából.

— **Családkönyv.** Elvan rendelkezve, hogy minden egyház lelkésze Családkönyvet készítsen. Helyes intézkedés ez, de nem új. Elkeltt hogy rendelkezve legyen ez régen. Lehet, hogy nem a superintendencia, egyházkerület rendelte ezt el, hanem egyes lelkes szénior s esperes. Legalább az én egyházam anyakönyvében az 50-es években a múlt században már volt ilyen családkönyv. Házsámok alatt előfordulnak a családtagok. Igaz ez még nagyon kezdetleges családkönyv, mert ebben csak az van feltüntetve, hogy hány éves volt az egyes családtag, mikor ezt a kezdetleges családkönyvet leírta a lelkész, hihetőleg egy népszámlálás alkalmával és hihetőleg maga a lelkész lévén népszámláló, az az ötlete támadhatott, hogy jó lesz ezt leírni, mert esetleges „Családi értesítő” készítésekor, ennek nagy hasznát veszi. És ez helyes gondolat is volt tőle, mert hasznát vehette és vette az említett esetben. De a lelkek száma nyilván tartása végett is szükség volt erre. Hogy nagy egyházakban mily óriási szükség van a családkönyvekre a családi értesítők kiállításakor, azt az tudja legjobban, aki ilyen kisegítő nélkül sok időre, nagy ügyel-bajjal készítette azt el. De az is tudja, ahol volt családi könyv, mily nagy hasznát vette annak, mennyivel kevesebb idejébe került egy-egy családi értesítő elkészítése. Nagy munka vár a lelkészekre ott, hol még nincs Családkönyv és azt nekik el kell készíteni. A családkönyvnek ezeket kell magában foglalni; házsám, család vezeték és keresztnév, születési év, egybekelési év, halálozási év, hó és nap, egyházba belépési és egyházból kilépési év, hó és nap. Nálam egy 1879-ben készített Családkönyv rommaradványa van. Az akkor még 800 egynehány lelket számláló egyház Családkönyvét 2 és fél hónap alatt vas-, pihenést nem ismerő szorgalmat fejtve ki, készítettem el. Mióta az anyakönyvek itt megvannak, 1776. év óta, nem voltak az anyakönyvek addig oly sokszor forgatva, mint azalatt a 2 és fél hó alatt. Ha népszámlálás következne, a születési évre nézve az adatok birtokába jutna a lelkész. De ha nincs népszámlálás, tartson azt a lelkész, illetve tartasson a presbiterekkel. Azok felírják az egyes családtagokat, azok évei számát, esketési évöket stb. Ezek alapján aztán az anyakönyvek segítségével ki lehet állítani, illetve el lehet készíteni igen nagy és unalmas munkával a Családkönyvet. Azután lelkész az illető család után beírja a keresztelési, esketési és halotti és újabb eseteket, minden eset alkalmával. Ma-holnap már a

lelkészek alig adnak ki családi értesítőket, mert az állami könyvekből az állami anyakönyvvezető adja ki, tehát az állami anyakönyvvezetőknek is családkönyvet kell készíteni, mert ha Családkönyv nem lesz, akkor látják meg az állami anyakönyvvezetők, mily sok időbe fog kerülni a családi értesítők kiállítása. És én felkérem az illetékes miniszteriumot, rendelje el az állami anyakönyvvezetőknek Családi könyv készítését az állami anyakönyv nyomán, mert most is sok időt vesz az igénybe; a Családi értesítő elkészítése az állami anyakönyvvezetők részéről, de hova tovább késik, annál több időt fog az igénybe venni. Az állami anyakönyvből születés, egybekelés szerint vannak beírva minden vallásfelekezettük. Hogy lehet az ilyen anyakönyvből családi értesítőket hamar elkészíteni? Amint egyházi főhatóságunk elrendelte a Családkönyvek készítését, úgy a nagyméltóságú belügyminiszter úr is rendelje el az anyakönyvvezetőknek a meglevő adatok nyomán a Családkönyv készítését, az ő jövődö könnyebbségükre. *Remetei.*

— **A budapesti skót misszió „Evangeliumi köre”.** A budapesti skót misszió néhány éve eladván Holdutcai házát, a Vörösmarty-u. 51. szám alatt épített magának díszes és a misszió céljainak teljesen megfelelő nagy épületet. Az új épület azonban nem hozta meg a várt eredményt. Vallásos összejövetelei meglehetősen gyér számú publikum előtt folytak le, dacára annak, hogy elemi és polgári iskolája szorongásig megtelt növendékekkel. A bajnak részint az új környezetbe való kerülés, részint pedig a budapesti református egyház közönye volt az oka. A misszió az utolsó pár évben az izoláltság képét tüntette fel. Persze egymásután megindultak a kísérletek arra nézve, hogy a misszió ismét oly nagyszerű eredményeket legyen képes nyújtani a református egyház számára, mint a régi épületben. A legtöbb kísérlet azonban hiábavalónak bizonyult. A skót egyesült szabad egyház is érezvén a bajokat, múlt év novemberében elküldötte Hall János edinburghi lelkészt, aki huzamosabb ideig itt tartózkodván, a keresztyénység aktuális kérdéseiről nagyszerű beszédeket és előadásokat tartott egyre növekvő számú hallgatóság előtt. Az utolsó héten már oly nagyszámú közönség előtt beszélt, hogy a misszió díszterme nem volt képes befogadni a hallgatóságot s igen sokan a folyosókra szorultak ki. A predikáció ciklusnak sorozatán számosan nyilvánították azt az óhajukat, hogy a vett áldásokért ők szeretnének valamit munkálkodni a misszió javára. Így támadt Webster Jakab vezető lelkésznek az a gondolata, hogy ezeket a jelentkezőket egyesületbe tömöríti s velük együttes munka által a missziót abba a helyzetbe juttatja, ahol különösen a fővárosi nagyszámú zsidósággal megismertetheti a keresztyénység abszolút fölényét. Ez az egyesület január hó 5-én meg is alakult s első vallásos estélyét ma egy hete tartotta meg. Az első vallásos estély teljesen beváltotta az egyesület működéséhez fűzött reményeket, amennyiben az estélyre megjelent közönség teljesen megtöltötte a nagy dísztermet s a közönség sorai között igen sok zsidót is lehetett látni. Az estély sikeréhez természetesen hozzájárult a szép műsor is, amely a következő volt: Ének s ima után Varga Antal budapesti hitoktató lelkész adott elő egy szép angol éneket, a Lied kindly Light kezdetű templomi éneket jól sikerült magyar fordításban,

biztos énekesre valló készütséggel, Benke Ilona polg. iskolai tanárnő kíséretével. Kristály Zsuzsika szintén missziói tanárnő pedig Vargha Gyuláné „Győzelem” költeményét adta elő teljes átérzéssel és nagy hatással. Egy újabb közének után Webster Jakab lelkész tartott egyházi beszédet, feltüntetvén benne a krisztusi szolgálat értékét és fontosságát. Benke Ilona, Kristály Zsuzsika, Campbell Jakab, a misszió fiatalabb, s Nagy Sándor, a misszió segédlelkésze adtak elő egy quartettet, majd Campbell Jakab ismertette az Evangéliumi kört néhány szóval, amely után Varga Antal vezette a lelkeket Istenhez költői szép imádságával, a gyülekezet pedig a „Csak tovább!” kezdetű éneket énekelte el erővel, bizalommal és reménységgel. Hisszük, az egyesület további estélyei is ilyen szépen sikerülnek.

— **Halál a katedrában.** Mult években történt, hogy a villámcsapás épen akkor sújtott le valahol a tiszáninnen a templomra, midőn az ifjú szónok épen lelkesen prédikált. A villámcsapásra holtan rogyott le az ifjú. Ilyen forma tragikus sorsa lett Fábrián János váci református lelkész társunknak, akit a mult vasárnap prédikáció közben ért a halál. A derék lelkész agyszélhüvés érte s mintha villám sújtotta volna le, úgy rogyott össze a szószékben. Ritka halál, mely a szószéken megtalál, de ha talál, legszebb halál.

+ **Milyen nyelven beszélt Krisztus?** Régebben több tudós ama nézet mellett kardoskodott, hogy Krisztus latinul beszélt és Black angol biblia-tudós 1822-ben külön könyvet írt erről a kérdésről és azt fejtegette, hogy az új testamentum görög nyelve tele van latinizmusokkal, annak jeléül, hogy latinból fordították. Ezzel szemben körülbelül bizonyosra vehető, hogy Krisztus sohase mondott egyetlen latin mondatot sem, sőt valószínűbb lett volna, hogy a görög nyelvet használja, mert az volt abban az időben a művelt emberek nemzetközi nyelve, amelyet Tiberius idejében még a római szenátusban is használtak. A zsidók is görögül beszéltek a görögökkel és rómaiakkal. Legújabbán Delitzsch, híres német bibliakutató foglalkozott az azzal a kérdéssel, hogy milyen nyelven beszélt Krisztus és kimutatta, hogy a zsidók népies nyelvén beszélt, amely azonban nem volt héber, mert azt csak a jeruzsálemi templomban és a zsinagógában használták, hanem az arameai dialektusnak egyik válfaja, amelynek sursi volt a neve. Az arameai dialektusból keletkezett az Urumiában és Perzsiában elterjedt ujsziriai nyelv, míg a sursi nyelv teljesen kiveszett. Rengeteg kivétele és nyelvtani szabálytalanságai miatt a sursit a babiloniak „lischna kálilá”-nak, azaz igen alantas nyelvnek tartották. A szentírásnak számos olyan passzusa van, ahol az evangélisták Krisztus szavait eredeti alakjukban idézik és ezek a szavak mind a sursi dialektusból valók. Ilyen az „effatha” szó, melyet a vakokhoz intézett, hogy azok látókká legyenek, Jairus leányához pedig így szólt: „Talitha kumi” (leány, kelj föl), ami szintén sursi eredetű. Végül valószínű, hogy Krisztus beszédében galileai tájszólások is fordulnak elő, miután Krisztus Galileában nevelkedett és a galileaiak kevés gondot fordítottak nyelvük korrektségére.

— **Görög kath. országos bizottság.** Ez a bizott-

ság az tudvalevőleg, mely a magyar görög katolicizmusból él és amelyről azt írják a lapok, hogy végre szerveztetett. Újra biz' az olyanformán, hogy a dorogi görög kath. magzatok kimaradtak belőle. Hiában, a magyar görög kath. országos bizottság se nem magyar görög kath., se nem országos és fő ismertetője, hogy ott nem akarja a székhelyet, ahol görög kath. magyarok is vannak, mint teszem fel Hajdudorogon. Másutt mindenütt akarja, főleg Debrecenben, ahol még templomot is kellene építeniök. Igen, mert az a templom, mely ott a Szent Anna-utca végében emelkedik, nem láthat és hallhat klasszikus görög liturgiát, helye és a paróchiális telkek azon feltétel alatt adományoztatván Debrecen városától, hogy az istenisztelet nyelve csak magyar lehet. Ez azonban ne gátolja a magyar görög katolikustalan országos bizottságot, hogy Dorog és az Alföld ellen áskálódjanak és maguknak felesleges érdemeket szerezzenek és a székhely kérdésben továbbra is mesterkedjenek. (Ezt a székhelyet, ha már minden áron görög kath. nélkül akarják megcsinálni, legcélszerűbb volna Budapestre vinni, ahol az ú. n. országos bizottság székel.)

— **A Pester Allgemeine.** Az Ausburger Allgemeine híres lap volt a maga idejében, híres, de magyarfaló, amely ellen komolyan, tréfásan alig győztek védekezni atyáink a 60-as években. Ennek a szerepét vette átál újabban a magyar kálvinizmusra nézve a P. E. I. L., amely amióta szerkesztőt és kiadót cserélt, folyvást kellemetlenkedik velünk, tiszántúliakkal. Túlságos demokraták, szabadoncok és szociálisták vagyunk a szemökben s nem öldököljük eléggé a szabadkőműveseket. Most legújabbán püspökünket támadja az államosításra vonatkozó ismeretes nyílt állásfoglalása miatt és szembeállítja az államtitkárral, aki e nehéz kérdésben olyan óvatosan nyilatkozott. A Pester Allgemeine szerint az államtitkár, a világi mutatkozott a kettő közül egyházasabbnak. Tévednek a jó urak. Nálunk, ha használjuk is a szót, nincs meg a felesleges jöcselekedetek tana, nincs meg a papi, mint jogosított és többre kötelezett s a világi, mint jogtalan közötti különbség. Azután az is tény, hogy dr. Baltazár Dezső a liberális kálvinizmus és egyház szellemében beszélt s nyilatkozata nem a részleges államosításra, hanem a jövődőre vonatkozott. Az államtitkár ellenben felelősségteljes helyzetében pedig tisztán csak a jelen helyzetre szorított és az elvi kérdés elől kitért. A kettő között nincs ellentét. Ez az ellentét csak azoknak a lelkében van meg, akiknek kellemetlenkedés a kenyerök s akiknek egy nagy szabású liberális állami és társadalmi berendezkedés ellenökre van, akik klérikalizmus álláspontján állanak és államot szeretnének az államban, mint a néhai jó Allgemeine.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Református imakönyvek
≈ Zsoltárok ≈
Theológiai művek
 és
Ifjúsági iratok
havi részletfizetésre is

megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

református irodalmi könyvkiadóhivatalában

DEBRECZENBEN.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb kersetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

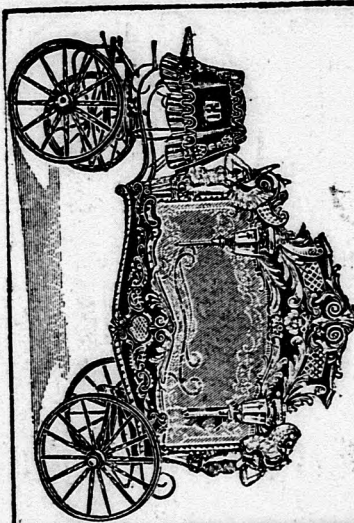
Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
 Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
 Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró tolóajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891

FRISS ZSIGMOND és DE DOCTOR GUIDO
 BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
 KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
 FEDŐ, SIRKOSZORU,
 GYÁSZKÖCSI ES
 PAVATALOZÁSI CIKKEK
 GYÁRA,
 TEMENTEZÉSI ÜZLETEK
 TELJES BERENDEZÉSE.
 TÁJÉKOZTATÓ ÁRLEGYZÉK
 INGYEN ES RÉRMENITVE

Férfi ingek, lábravalók,
 Harisnyák, zsebkendők,
 Selyem moaréék papi palástra,
 Női divatszövetek,
 Delainek,
 Mosó velezek, flanelek,
 Kész női ingek, ágyhuzatok,
 Paplanok, matracok,
 Szőnyegek és függönyök,
 Ágyterítők

olcsó, szabott áron

kaphatók

Szabó Lajos fiaí cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

